

Emnenr. 24

Fylke: Vest Agder -

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Hidra -

Emne: Maltie & mad -

Bygdelag: Østre Hitroy -

Oppskr. av: Laurids Eriksson

Gard: Flområs -

(adresse): Rasnag -

G.nr. 26. Br.nr. Kungsjø.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

Dø eg sjæl he høirt & sett
i all min te som bygde seg granster

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimst, yrke)

Bog fødd 21. Des' 1876 -

Kogegryde he gøre te ^{SVAR} sian oppes stamper Arils te
gryde breud & leir, & hoggen & kløberstein (Sja U-
oldsak samling, funnet Holmestokje, Fredheim, Hitroy.)
Folk i tia he helst list kōgt mad, & kvinna i heimann
he stelt te maltian, A ein sidig kost bli folk mad leie,
& da & da trulig at da & kvinna som he fomme op
dei mangeslags soppe, kōgt på mangeslags edande,
Soppemad liza alleslags folk, & da kvinna & mest mad kjær,
& hogga på soppa, he lū i tia laga et varierende
soppe menu for meg, både for mydelsen, & te ara
dei gamle gūda som daen heitette. (Eksempel.)
Somme sta i Amerrike der dei dyrka pievoda, der
knept kjød & a fa, laga tænen mangeslags go soppa
på mangeslags grønnsaker & veksta, I denna nye
tia jell da meir en sagati a ha broide på mader,
blanna kost ge alle trengande nærings vitaminer
te opbygg av kraft & go helse, Mjøl & frå gamalt
kjent (at ge mergi hein) kjerne te helse, (men ni sams)
Samsmjøl jing na i bondene (I kj folkemad)
Folk flest he fordøielsen sjuga, Nervose, & dei ulla
slag & kraft, årsag ligg iokk; omkring 50 års bruk
av sigtemjøl, & tre mandvaldere stark bruk & tobak-
(Gamal visdom) Han sta tjimsoke) Fedres ondskab
(Skade sin friske kropp) Spjødoms straffa derfra,
sta ein sjø, & søga, i heimann, på hodvann deires,
i tre & fjere ledd. Ein kann bygga op, & riva ver si att.

2
I sinste verdenskrig blei kline folk mest goe a a
eda grund a° bro a° Soms mjøl. De nytta ikkje a° smakke
folk te ved, for lysten a° te mydelse a° velvære, inaturlyk
kost og last, he otke smyg sans skull i, Mainobe
he vore dyrka frå gamle dae a° kvar mann, ei
hall hell ei heil tonna a° sa°, bara te trusbring, knabt
blei nagen større hell kuytrave, da° dei luss alle sto
for tett i: nohetrøe, dei skar ei skrold. nohe i 6
stykkja, om lag tvo nohe te kvar soppegryda, De va
gamalt mo kjorkogte nohe te tra på fladbrøbede,
Dei lae ein datt helm i gryda a° lae skrold. nohe
neri a° nage vapp på, sa° smakoga dei te vanne.
blei fordampa, da° blei nohe sode, Omkring
1880-90 va de mest dei einaste nodvekst folk hadde.
Somme forsogte mo nage lide gollrøda, Havre a°
helst reinkodu (Brygg) a° frå Arilsti, a° malen på
ennetvedu, a° isa i sma botjekvadue frå omkring
1750, sian større botjekvadue te da° blei slutt
mo koduavl fust: detta århundre, hell da° krambū-
mjøl blei baga te stumpebrø i mura bagerogna,
sian i kalkkomfyra, sa° i elektriske komfyra,
na° fint grislebrø, kneib, a° kneidebrø, frå krambū
bagt: hyen. Dei som tjente moje i dessa verdens-
krigan levde fint a° ikkje noie for nage. Dei få ribs-
kukka, solber, a° stikkelsber, a° isa ville ber, va sa° a° sei
i 90 åran bara te eda, der va nage få som hadde
ei stor kukka mo stoida (Kvæste.) hage a° villeber,
den sto helst på lopt mo linst lag på, sa° tog ein seg ei
hall a° isa savt kvar gang ein hadde mjøl hell gryn
i soppa, da° kalla savtsoppa, kalla ettermad, a° te fisk
a° jorapl, Sarta sto i: Krotka a° jera are ront, hageber
a° jorber a° bringeber fantu knabt i fore århundre, nage
lide a° morell, a° plomme tre av rodskud, men adskil-
lig Kyseber, nage få kraftsjuse gråperetre, a°
rodskud Sma sækkerpare, adsjillig kline sma
minterapl satt av kjedue, a° adsjillig gae smen
mindre hullbere apl, Nagen Gravenstein sorta-

y dette århundre ble da folk lært av Ivar Handager
 santhog, a fra lunsnor skole, te a fa go bolber sant
 på krukke flaske, a te sylta, a hermetisera ber,
 a frogt, insa tørka (Svert lide.) någe plannete svister,
 a i denne krigsperiod og hermetisera kjørsorta.
 Fra fisk kommer a krabbe ble folk i tie tie måte a
 si nering, i steinalder mulig a ta a steinredstob
 ble vore brukt te aha sjøl a maskling, me, Olth
 forfedre (Som ein enna ser blant lag stande.) salta
 senn fisk kleint, a lod ann ligg i sur lege, sa
 a me kjød, ost, o.a. a folk i eldre ti aensa itje
 sur lozt i luns, da heite at nasa va sprengd,
 helst sur murt, småsei, a stangsei, den blei da ro
 i fisken a kalles spejen, men dei togte den a
 te middaeng fra uindeligte te omkring 1880 a
 holt for ein go mad. Kjød, laks, makrel, o.a. sta
 ligg i frisk salt a laje i b vege for da a speje,
 Gamle sae at jorpla kom i brug i morkjære me
 dei tri ok sen i 1777. Den fyrste sort kalla for
 røflekkele. dei va små, stygge på lag, hadde juhe
 grøhale, storvete, era seg lide, menn va goe i smag.
 Møje va at dei sette pree for tett, a at da va for smat.
 enna ble kje folk flest lært a redda jorpla for
 dei steun møje for tett, stort seet bli jorpla
 sett me spoa. Hitrig a halla bygda. Hidarvica
 a fastlanne, den andre halla. Førr hadde oya
 ein te too hesta, Na 4. Fastlanne någe fa
 Omkring 1885 hadde enna någe gora røflekkele
 jorpla, stort seet va da slette kvide jorpla som
 era seg gatt, a nagen dei blakete Ringerigsfottett
 a redda tett for ein møje småjorpla, dei meste
 brukta småjorpa (Tog et lite tynt stal a i kvar enne)
 a tog makhus bort for dei haga dei te fladbrø, by
 sag i 80 arann mang ein mindre bevidla, me
 mange onga, at dei vaska, togte, a mala på jorple
 Kvedna småjorplann som dei va, a alla stampen
 samann me havremjole te a haga fladbrøe

4

Før jorpla na kjend, blanna dei vamm: havremjøl
 te fladbrø, kalla smjølbrø, Te omkring 1880 va
 fladbrø nasjonalbrøe, da sa liokara: Frømann kjøbe
 aldri et ponn smjøl heile åre. Nå kjøbe folk fladbrø
 i pakka på krambu, òsna kjøbe, helst brøyt te
 soppemad. Nå sædde folk fleire sorta gojorpla,
 helst sorten Kerrpink, Hitroyfolk kjøbe nå forta
 adyillig jorpla hos hadlara i byen, sjønt Hitroy
 ha svært go frøgtbar jor. Fiske o domnerande,
 de o da kjø ventann at kone o bodu som ferr, ska
 ampas mo jor, dei som dei mange andre må ha
 natt o leva live lett i den pene sommertid.

1) De o fa som ha da på Amerrikans vis mo tri
 madmal om daen, men som i alle tie smaltie
 kalla mærausmad, døvre, (Frokost.) middagsmad,
 Kaffi, o Knelsmad, sommer som venter, men
 mange ed itje døvre, for folk o jåvnt oppe seint
 om mærau, nå mod ferr. Natmad i bryllup o
 kl. 12. Natt. 2) Mærausmad kl. 6 hell 7. døvre kl. 9.
 middag kl. 12. Kaffi kl. 3. Knelsmad kl. 6. Leggeti
 for bodu kl. 8. for vagsne kl. 10. 3 o 4) Nei aldri.

5) Middag na havremalti alti mo varm mad
 som nåfortia. Søndann va kjø søndagudann
 Kjød^{te middag}mad, i eldre tie te omkring 1890 mo Kjød=
 soppa, sian helst steiz, Kottletta, o. l. 6) Middags lei=
 uinga, Lördagstrell någe penne steiz. Fiske i småfolk
 steigt salt sill hell brisling på penne på glo. Hassalle
 dei som hadde tørka søntjød, va da gamal sjikk te
 omkring 90 åraun at mora om søndagsfærunder
 stomma mo ei òsna någe feita Kjød soppgrøda
 ove i et ilodd (Fad.) for Kjød o søntkrætur o svart
 feit. feite heite mjølja. store o små doppa da små
 fladbrøstyktja i da gule, varme, søde, gosmaga
 feit, o ad, o folk gladde seg storly te da jistebo,
 o Kjær i den gamle sjikk. 7) De tie i alle tie vore
 sjikk o ha brøide på maden kvær dag, for da ad
 ein mo here hagna, òn sa hos fattig fisker-

-3-
Bunne N: 24.
Malti a mad.

8) Nei- J. Bedre folk a småfolk hell alle he i alle
tie hadd okua hell tar me a fa kjod te middags-
mal Sondag a helg a dei som hadde ra te hadde
an kjodsoppa Tosdaen te middag. Da va gamal
sjikk heilt te omkring 90, oran at oppsiddesom
pa kvar gar, ga kvarandre kjod te et malte kvar
gang dei slagta om are stort hell småfe, oisa
te slegt a vanna pa strannsteinann dei meinte
da a ha lykka me kreatur jonnom are kjodsoppa
va laverott i veitle a brallup te omkring 1880-
a a rist anna: ofka fjellbygda da va for fedres
jesteborrett. Na a da helst Champignonussoppa

Ofka i
hine va
aldri avla
i bygda

9) Som nevnt va smor ein vare som ein maatte sola
for a fa nage hart teugte sjellinga. Nasjonal bro
fyrst mjølfladbro sa jorpla a mjøl fladbro sa rogstomp
Na grislebro av sigta rog, For gamle taanlose folk
a for bodu salla dei fladbro i sjeld sur mjelk
(ostamisa) i skal hell store bolle hellest ad
folk mest fladbrobede onlag 4 stykje onlag
store som flad vare lagt ihob me forsjellig sovel
(Palegg pa) Fladbro kunne stort seot vera uatsi
tygt doise steigt (Stalsteigt) a av kodu nage breut
a stygge joma jorpla sovel tog da hort moje a
vonn a rammsmagen I plasse for smor bruste
folk flest jorplesmor jabut kalla Kueg, dei
kuegte (Staida) kogte skvaldjorpla i et ilodd
te deig hadde nage sidmjelk hob me pasehig salt
a et gram stait karnefrea Spejtkjod (Ostlandsk
fenadknokkel) bruge dei te ghotage helst te
sjisk julejille a helgeabtsnotte Spejtkjod a
idrugt va derfor i tia lide brust men va gatt
mod sjosjuga Rammasst he folk laga a brust
fra Arilstei da her alti va overflod a surmjelk

Rammast leges av åst sjildfrå sirenjelt. dei
falle åsten i ein strietoipase, å henge am op te des
misa fer reuna frå, så stoppa dei åsten ner i
ein større ammer, hell fad, så pleide dei grava
at hæl i senjehalmen, sædda åstefade der å breia
et plagg ront, der sto am å jera ei vegast, om
temperaturen va mill. så tog dei am ud å mala
åsten på jorplekvedna, å blanna passelig me salt
å karnefra i, så celta dei am op å hadde åsten i små
åstefad a tre, ferig te ha på bore. Der fydde ein sterk
hærsk logt me rammast forsjilling fra den fabrikerte-
men folk i eldre ti va mæje tevant me surs å røiglogt-
Rammast va usjonalt, å gætt ligt av folk flest, ånså
på stompsjiva, karve gro vilt, uotk a fram-
soul på bede va surs mært, å surs sei (Spejesei) mæje
gamal i brüg.) Salt makrel, sill, å bristing, ån kost-
å spejen, hell steigt på penne på glo, alt blei plökka
smætt å lagt på bede, ånså kjör koste uabe o.a.
så der va aldri väge triad me å få etko soul
på fladbröbede, hær alle, (helst småfolk me mange
anga) hadde fått netk mad. Gamle folk sæ i mi
badudomst. Gjü väde dotke som vandsa usden, dotk
veit kje ka da å å solta (å eg seie). Knappt vägen vä
vil trü ka mæje salt å nöu der va lioss mange. Aldre ti
Gamle fortelte meg: Bristing va å sjilling patta, pi
da me va bodu, säg me lios fleite at bodu fekt bera
to bristing kvær te middeg, å me säg at onjefloften
la seg öve bore ette middaen å åd op bristinghævan
å skraalhönan (kerfall) ette dei vögne, å mange
bodu va sjellau mette, ja dei gamle sto vætt op
å sjä, men me vä komma te dö et pensjonje levebrö-
Gor. M. C. Kinsy King, Fannada, se omkring 1920: Me vä
ha ein krüg te. Ja Kinsy's folk da fer leva sorglöuse

Mælti a mad

Pirikon, röllik
a karvete -

Södmjelt, sjild ma näge sörmjelt, a ner kost-
 hlei ein go äst kalla gomme, a va brügt: eldre
 tie, helst te klintelepse, som helst va hæg a
 bröllups kost, (Ein gamal lierrerett, 11) Söndaan
 kl. 7. Viltte, sian kaffi, fladbröbede, bodu, sörmjelt,
 småbodu, södmjelt a sigtamjelsvelling, Dei små som
 itji kunne tygga fladbrö, tygde mora a dei eldre
 bodu tagga te. Kl. 9. Kaffi a hellekage hell aguskage,
 Bodu sörmjelt a kage. Kl. 11. mjölja fra kjödsoppgryda,
 Kl. 12. Stort fad kjöd soppa, a fad skralde jorpla, a fladbrö
 på bore, (Törka kjöd a sänkrötur, hell udvanna salt av
 nöudkrötur.) Knekt nägen eigde hörs, dofor itji fühl,
 here, hell tamfügl kjöd, knept heller gris, man möje
 söu a krötur. Soppa va jövrna ma näge sigta mjöl,
 hell lugggryn, a näga finmjöl, klümpe ma et par
 rosiner i, näga få skralde jorpla i for a jövrna,
 näga stykja næbe a gollrod for a je smag,
 heil pebber a allspeis, mostatt hell ingferrod pebber
 a et gram hanebäl, De a gollrod kjöbte folk
 flest på krambú i byen, Sjálot lög he folk dyrka i
 mindehigti. Te omkring 1890 laga folk kjödsoppa te i
 gryda lördagshvelli ferdig a seelde på Söndagsmöran,
 for da va stor sönn a jörra näge nöudvendig Söndan,
 Nä soppa va kost, va da a ha i näge smett timian, da
 va ein brügt kryddeplante fra gamle dae, Dei heid
 i et stykji fladbrö av a te na dei ad soppa, öusa laga
 bede ma kjöd, jorpla a næbe stykja på, I fleire luis
 omkring 1890, brügte dei bare jüb talenten (Soppe =
 tallerken) te middagann, Kl. 3 va da kaffi a bede, Kl. 6.
 levning fra middag a grönd a mjelt. Mandag kjörfisk a
 jorpla te middag. Tisdag ferst, fiske soppa på mört, sei
 hell kolja a gäst ma fiske lever i, kost fisk lever va i tie,
 möje brügt, öu te soul på fladbröbede, I fiske soppa va der
 fiskekraft, mjelt, jorpla, næbe, lög o. a. a möje fisk a jorpla på bore

Eg kunne nokk
 fortala meir
 men eg a na
 gamal a hli
 tröt. Hanna.

5016

Onsdag middagsmad, Udvanna salt sill te sille soppa, hell brisling, hell spejemakrel, Sille stykke koges i soppa. hellst lig fiske soppa, Fredag. Kjød hell orter soppa, For dei som ikke he kjød, he soppa på salt liøst makrel - (Fersk sill a makrel soppa i sesongen.) Steigt makrel a sill fra omkring 1870. Fredag, a kogt fersk fisk. (Ikje soppedag) hadde dei neste heim omkring 1880 ostenad te middag som savtsoppa, sirapsoppa, a mjølkesoppa, (grøn hell mjøl.) Lördan, brisling. Kogt saltsill, feidsill, Spejemakrel, Kogt saltmakrel - penne steig om kvell, helst liøst a vinter, Barselmad i före århundre va stortrest sago soppa ma rosiner svister a heil kneel - hell mjølke - sago gjord ma rosiner, Der va i 70 a 80 åran Kogekåne som kunne steiga fersk kjød i brølløppa, a ein go del heim hadde panne te steiga pannekage a mörpölsa (sagen hadde mouke a gore jedu, fa vaffeljedu (slungt te jistebo.) Kråda smör stykje fra smörforu ma ärstel. a nam a et - hadde somme på bor i jille. Kvart luns hadde hunde a brygga seg sirtöl, a bere öl, a öl ma hämming, mjöl, te kalg a jille, a mest kvar hadde höll, for hölle te a hölleber saft for medesind (Yeldre ti.) 12) Mad sedlen: denna syge ti kann kuakt beskrives te sjösa a telans, for sa varierande, Tidsamma a helst a fa seg moje feid, sid. a fin med. 13) Sam nebut: Grislebrö av finsigta kog fra bageri. 14) Adsjillige a kje te vant ma kvalkjöd - kann hell vill fagl, hell nägen slags vilt og kamin. a fleire ufiske sorta som nå jeng. Handel - ganske fa vil nå ha bry ma a vaska o söu - = krötur emmad, aligerel ein he goe kjød kvadue i mod forr ma touquent hakke blått, Fullepölsa healti vore brügt i kjødsoppa, sian helst: erta, I seinste verdenskrig törka mange jübe, a selde ein masse - jübeta, a soppa, a herlig velsmaganne, Nå nätna dei i stog a merk i store mengde a stogopla - L. Eriksson,

Denne
silla a
høllst
brügt te
kjermad
te lands
a sjösa
f. kaffe
kan

3102